

ΠΡΑΞΗ:
«ΜΟ.ΔΙ.Π» (Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας»
Κωδικός MIS 299516

ΥΠΟΕΡΓΟ:
«ΜΟΔΙΠ του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ» και α/α «01»

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
«Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (Ε.Π.Ε.Δ.Β.Μ.) 2007-2013
Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

ΛΕΩΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2:
«Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ:
«Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης-ΜΟΔΙΠ»»

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και από εθνικούς πόρους, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) του Υπ.Ε.Π.Θ

Παραδοτέο
Πακέτο Εργασίας Π.Ε. 2 Προσδιορισμός Δεικτών Ποιότητας
Δράση Δ.2.1 Σχεδιασμός κοινού συστήματος εσωτερικής διασφάλισης
ποιότητας
Παραδοτέο Π2..1.1: Περιγραφή- Πλαίσιο Γνωστικού Αντικειμένου (Subject
Benchmark Statement)

Για την εκπόνηση του παραδοτέου απασχολήθηκαν τα κάτωθι μέλη της ομάδας έργου :Δημήτριος Γουδήρας
Φίλιππος Παπαδόπουλος

Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2011

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Δημήτρης Β. Γουδήρας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

1. Παρουσίαση του Τμήματος

1.1. Ιστορικό της εξέλιξης του Τμήματος

1.2. Σκοπός και στόχοι του Τμήματος

2. Προγράμματα Σπουδών

2.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

2.2 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

2.2.1. Βαθμός ανταπόκρισης του ΠΜΣ στους στόχους του Τμήματος και τις απαιτήσεις της κοινωνίας

2.2.2. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του ΠΜΣ

2.2.3. Το σύστημα αξιολόγησης των φοιτητών

2.2.4. Διαδικασία επιλογής των φοιτητών

2.2.5. Χρηματοδότηση του ΠΜΣ

2.2.6. Διεθνής διάσταση του ΠΜΣ

2.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

2.3.1. Διαδικασία επιλογής των υποψηφίων διδασκόντων

2.3.2. Σύστημα εξετάσεων

3. Διδακτικό έργο

4. Ερευνητικό έργο

4.1. Προαγωγή της έρευνας στο Τμήμα

4.2. Ερευνητικά προγράμματα και έργα που εκτελούνται στο Τμήμα

4.3. Διαθέσιμες ερευνητικές υποδομές

5. Σχέσεις με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς

6. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

7. Υλοποίηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης του Τμήματος

8. Η επιστημονική και η επαγγελματική ταυτότητα (το προφίλ) των φοιτητών του Τμήματος

9. Σχέδια βελτίωσης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης

**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

Πρόλογος

Η έκθεση αυτή έχει ως σκοπό να αποτυπώσει τους σκοπούς λειτουργίας του Τμήματος και να διαμορφώσει μια κριτική άποψη για την ποιότητα του επιτελούμενου εκπαιδευτικού έργου του με βάση το περιεχόμενο του Προγράμματος σπουδών. Ιδιαίτερα, οι επιδιωκόμενοι στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

Να αποτυπωθούν οι σκοποί και οι στόχοι του Τμήματος.

Να διαπιστωθεί η εναρμόνιση των σκοπών και των στόχων με το περιεχόμενο του προγράμματος προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών.

Να διαπιστωθεί η εναρμόνιση σκοπών, στόχων και περιεχομένου με τις παρεχόμενες γνώσεις, τις καλλιεργούμενες δεξιότητες και τα επιδιωκόμενα επαγγελματικά προσόντα των φοιτητών.

Να προσδιοριστούν κατά το δυνατόν οι προοπτικές επαγγελματικής απασχόλησης και σταδιοδρομίας των αποφοίτων του Τμήματος.

Πρόκειται ουσιαστικά για μια διαδικασία αξιολόγησης, που προσδιορίζει την ταυτότητα του Τμήματος, καθώς αυτή αποτυπώνει και αναδεικνύει όλα τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας του, θετικά και αρνητικά, και καταγράφει το όραμα, τις φιλοδοξίες και τις προοπτικές του. Πρόκειται για μια προσπάθεια καταγραφής των σημαντικότερων δεδομένων που συναρτώνται με το υφιστάμενο και το επιθυμητό επίπεδο ποιότητας σπουδών και τους τρόπους επίτευξής του.

1. Παρουσίαση του Τμήματος

1.1. Ιστορικό της εξέλιξης του Τμήματος

Το Τμήμα ιδρύθηκε το 1993 με βάση το Π.Δ. 267 (ΦΕΚ 114/9-7-1993) και άρχισε να λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1996/97. Το Π.Δ. 391/1995 προβλέπει τη λειτουργία τριών κατευθύνσεων σπουδών στο Τμήμα: α. Συνεχούς εκπαίδευσης, β. Εκπαίδευσης ατόμων με ειδικές ανάγκες και γ. Εφαρμοσμένων σύγχρονων γλωσσών. Η τρίτη κατεύθυνση δεν έχει λειτουργήσει μέχρι τώρα.

Το Τμήμα είναι αυτόνομο. Το δυναμικό του απαρτίζεται από 16 μέλη ΔΕΠ (3 καθηγητές, 3 αναπληρωτές καθηγητές, 9 επίκουροι καθηγητές και 1 λέκτορα) 1 μέλος ΕΕΔΙΠ, 3 μέλη ΕΤΕΠ, 4 μέλη προσωπικού της Γραμματείας και η Γραμματέας. Ο αριθμός των ενεργών προπτυχιακών φοιτητών είναι περίπου 700, ενώ ο αριθμός των εισαγόμενων κατ' έτος φοιτητών είναι τυπικά 70. Οι φοιτητές που εισέρχονται στο Τμήμα προέρχονται είτε από τη θεωρητική είτε από την τεχνολογική κατεύθυνση σπουδών του Λυκείου. Οι βάσεις της εισαγωγικής βαθμολογίας κυμαίνονται σε υψηλό επίπεδο, στις 17.000 περίπου κατ' έτος. Ωστόσο, από το ακαδημαϊκό έτος 2006-07 και μετά ο αριθμός των εισερχόμενων κατ' έτος φοιτητών υπερβαίνει τους 120, λόγω μετεγγραφών από το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, μολονότι τα δύο Τμήματα δεν είναι απολύτως «αντίστοιχα». Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι οι μετεγγραφόμενοι φοιτητές χρησιμοποιούν το αντίστοιχο Τμήμα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου ως «εφαλτήριο» για την είσοδο στο Τμήμα, καθότι υπάρχει μεγάλη διαφορά μορίων εισόδου (άνω των 4.000) μεταξύ των δύο τμημάτων. Αποτέλεσμα τούτου είναι να διπλασιάζεται σχεδόν ο αριθμός των κατ' έτος εισερχόμενων φοιτητών στο Τμήμα και να μειώνεται δραματικά ο αριθμός των πρωτοετών φοιτητών στο αντίστοιχο Τμήμα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με ανάλογες συνέπειες για κάθε τμήμα. Ένα σημαντικό αποτέλεσμα, το οποίο επηρεάζει αρνητικά την ποιότητα σπουδών που παρέχει το Τμήμα στο προπτυχιακό επίπεδο είναι η «αλλοίωση» της αναλογίας διδασκόντων – διδασκόμενων, καθόσον τα πέντε τελευταία έτη ο αριθμός των μελών ΔΕΠ παραμένει σταθερός, γύρω στο 15. Οι αρνητικές επιπτώσεις της μη

 Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ επένδυση στην κοινωνία της γνώσης ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	 ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης		

προγραμματισμένης αύξησης των φοιτητών του Τμήματος είναι περισσότερο ορατές στην κατανομή των φοιτητών ανά κατεύθυνση σπουδών καθόσον άνω του 90% των εισερχόμενων φοιτητών ακολουθεί την κατεύθυνση της Ειδικής Αγωγής. Η αρνητική αυτή επίπτωση αντανακλάται κυρίως στην εφαρμογή των προγραμμάτων υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης των φοιτητών στο τέταρτο έτος σπουδών.

1.2. Σκοπός και στόχοι του Τμήματος

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Π.Δ. 267 (ΦΕΚ 114/9-7-1993) «το Τμήμα έχει ως αποστολή:

1. Να καλλιεργεί και να προάγει τις κοινωνικές επιστήμες στους τομείς της εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής με την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα.

2. Να παρέχει στους πτυχιούχους του την απαραίτητη θεωρητική και πρακτική κατάρτιση για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία και εξέλιξη.

3. Να προάγει την έρευνα στην εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική και ιδιαίτερα στους τομείς της συνεχούς εκπαίδευσης, της εκπαίδευσης ενηλίκων και των ειδικών ατόμων, των εκπαιδευτικών τεχνολογιών, των εφαρμοσμένων σύγχρονων γλωσσών καθώς και της αξιολόγησης, διαμόρφωσης και ανάπτυξης θεσμών κοινωνικής πολιτικής".

Οι ανωτέρω σκοποί και στόχοι του Τμήματος έχουν αναμορφωθεί με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος (Πράξη υπ' αριθμ. 31/11-5-2010), δεν έχουν θεσμοθετηθεί, όμως, μέχρι σήμερα από το ΥΠΕΠΘ. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, σκοπός του Τμήματος είναι:

1) Να προάγει τις επιστήμες:

(α) της Διά βίου Μάθησης και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων,

(β) της Αγωγής και της Εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία ή/και με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, μέσα από την ακαδημαϊκή και τη εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα, αξιοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες και σεβόμενο τις αρχές της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.

2) Να συμβάλλει στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση θεσμών και δομών εκπαιδευτικής πολιτικής.

3) Να παρέχει στους πτυχιούχους του γνώσεις και να καλλιεργεί δεξιότητες και στάσεις, απαραίτητες για την επιτυχή επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία και εξέλιξη.

Υστερα από συντονισμένες ενέργειες της Διοίκησης του Τμήματος και της Πρυτανείας του Πανεπιστημίου. Με τον Ν. 2916/2001 και στη συνέχεια με την τροπολογία του άρθρου 2 του Π.Δ. 76/21-3-2002 και τον Νόμο 3194/20-11-2003 (ΦΕΚ. 267), οι πτυχιούχοι του Τμήματος της κατεύθυνσης Εκπαίδευσης ΑμΕΑ μπορούν να προσλαμβάνονται ως αναπληρωτές σε ΣΜΕΑ και σε ΕΕΕΕΚ και να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ για την επιλογή Εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής, όπως και οι πτυχιούχοι άλλων πανεπιστημιακών τμημάτων (π.χ. του Π.Τ. Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας).

Ανάλογες είναι και οι προβλέψεις του Ν. 3699 ΦΕΚ 199 /02-10-2008, άρθρα 20-22. Σύμφωνα με αυτές οι απόφοιτοι του Τμήματος διορίζονται ή τοποθετούνται ως εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης των κλάδων ΠΕ 71 και ΠΕ72 στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και στα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ),

Ανάλογες ενέργειες της Διοίκησης του Τμήματος στο παρελθόν δεν έχουν οδηγήσει μέχρι στιγμής σε αντίστοιχη θεσμική κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων της κατεύθυνσης «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση», σύμφωνα με την οποία θα προβλέπονταν οι προϋποθέσεις ανάληψης εργασίας σε δημόσιους φορείς της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Δια βίου Μάθησης.

Η ακαδημαϊκή κοινότητα του Τμήματος αντιλαμβάνεται τους στόχους και τους σκοπούς λειτουργίας του Τμήματος ως ρεαλιστικούς καθότι αυτοί αφορούν στην ανάπτυξη επαγγελματικών προσόντων (γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων) που ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό αφενός στις σύγχρονες τάσεις και τις αντικειμενικές συνθήκες που διέπουν την επιστημονική δεοντολογία και αφετέρου στις πολλαπλές ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στην επαγγελματική απασχόληση των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και της Δια

 Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ επένδυση στην κοινωνία της γνώσης ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	 ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Βίου Μάθησης. Η απουσία όμως της θεσμικής κατοχύρωσης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων της κατεύθυνσης «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση» δημιουργεί σε ορισμένους την αίσθηση ότι υπάρχει απόκλιση από τους επίσημα διατυπωμένους (στο ΦΕΚ ίδρυσης) στόχους του Τμήματος. Η απόκλιση αυτή είναι όμως πλασματική ή φαινομενική. Προς αυτό συμβάλλει η καθυστέρηση ή η αδυναμία της Πολιτείας (ΥΠΕΠΘ, ΠΙ) να προβεί στη θεσμική κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων της «Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης», όπως αυτό επιτάσσουν αφενός οι πραγματικές ανάγκες και οι αντικειμενικές συνθήκες απασχόλησης στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και αφετέρου οι λόγοι και οι αναγκαιότητες που οδήγησαν στην ίδρυση και λειτουργία του Τμήματος. Οι στόχοι, βέβαια, της λειτουργίας του Τμήματος επιτυγχάνονται σε μεγάλο βαθμό, καθώς τα προγράμματα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών είναι προσανατολισμένα προς τον σκοπό και τους στόχους που ορίζονται στο άρθρο 2 του Π.Δ. 267 (ΦΕΚ 114/9-7-1993) της ίδρυσης του Τμήματος. Αναμένεται, επομένως, ότι οι σκοποί και οι στόχοι του Τμήματος θα επιτυγχάνονται αποτελεσματικότερα και προφανώς θα διευρύνονται, όταν το διδακτικό και τεχνικό προσωπικό του Τμήματος θα αυξηθούν ικανοποιητικά και θα ολοκληρωθεί η θεσμική κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων του Τμήματος.

Τούτο, διότι είναι προφανές ότι τα μέλη ΔΕΠ, ΕΕΔΠ και ΕΤΕΠ του Τμήματος δεν επαρκούν για να καλύψουν τις αυξημένες διδακτικές ανάγκες του Τμήματος. Το γεγονός αυτό ενισχύεται και από την αδυναμία και καθυστέρηση του Τμήματος να μεριμνήσει για την ικανοποίηση των διδακτικών αναγκών του, παρόλο που από ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 εκκρεμεί η πλήρωση τουλάχιστον πέντε θέσεων μελών ΔΕΠ εγκεκριμένων από το Υπουργείο Παιδείας. Κατά συνέπεια, θεωρούμε ότι η πρόσφατη αναμόρφωση των σκοπών και των στόχων του Τμήματος δεν αρκεί από μόνη της για την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων του Τμήματος, αλλά είναι αναγκαία η άμεση περαίωση της θεσμικής κατοχύρωσης και διασφάλισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων, η οποία ευρίσκεται σε εξέλιξη.

2. Προγράμματα Σπουδών

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος λειτουργεί με δύο κατευθύνσεις σπουδών: «Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης» και «Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες». Το πρόγραμμα είναι ενιαίο στο πρώτο έτος σπουδών για όλους τους φοιτητές. Ο διαχωρισμός των κατευθύνσεων σπουδών γίνεται στην αρχή του Γ' εξαμήνου, στο δεύτερο έτος σπουδών. Οι δύο κατευθύνσεις ανταποκρίνονται στην αντίληψη της αποστολής του Τμήματος. Δεν υπάρχουν επιστημονικοί τομείς.

Στο Τμήμα ΕΚΠ λειτουργεί από το ακαδ. έτος 2004-05 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με δύο κατευθύνσεις: «Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης» και «Ειδικής Αγωγής», χρηματοδοτούμενο από τον δημόσιο τακτικό προϋπολογισμό. Η λειτουργία του ΠΜΣ διέπεται από την κείμενη νομοθεσία (Υ.Α. 57667/Β7 /ΦΕΚ 1567/20-1-2004), από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του Πανεπιστημίου και από τον ιδιαίτερο κανονισμό λειτουργίας του ΠΜΣ του Τμήματος. Από το Τμήμα μας εποπτεύεται επίσης το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Στο Τμήμα λειτουργούν δύο άτυπα εργαστήρια, α. το «Εργαστήριο Πληροφορικής» και β. το «Εργαστήριο Εκπαιδευτικών Εφαρμογών», του οποίου η λειτουργία συναρτάται άμεσα με την οργάνωση και τη διεξαγωγή της πρακτικής άσκησης των φοιτητών.

Το Τμήμα χορηγεί ενιαίο πτυχίο, το οποίο προσδιορίζεται από την κατεύθυνση σπουδών.

2.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Η κατεύθυνση της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης έχει ως στόχο να εκπαιδεύει τους φοιτητές να αποκτούν επαρκή εκπαιδευτική, ψυχολογική και διοικητική κατάρτιση, ώστε αυτοί να μπορούν να εργαστούν ως ειδικοί επαγγελματίες της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης, της Δια βίου μάθησης και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που έχουν ως αποκλειστική αποστολή ή δραστηριοποιούνται σε τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων, όπως π.χ. το Ινστιτούτο Διαρκούς Επιμόρφωσης και Εκπαίδευσης (ΙΔΕΚΕ), ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), ο Οργανισμός Επιμόρφωσης και Εκπαίδευσης (ΟΕΠΕΚ), τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), τα

Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), ιδιωτικές επιχειρήσεις, τράπεζες κ.α..

Η κατεύθυνση της Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στοχεύει στην εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτικών της Ειδικής Αγωγής, οι οποίοι εξειδικεύονται για να εργάζονται σε Σχολικές Μονάδες της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑ), σε Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΚ), σε Κέντρα Διαφορικής Διάγνωσης και Υποστήριξης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΚΕΔΔΥ), σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς υποστήριξης ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Το πρόγραμμα σπουδών αποτελείται από δύο κύκλους σπουδών. Ο πρώτος κύκλος σπουδών είναι κοινός για όλους τους φοιτητές και διαρκεί ένα ακαδημαϊκό έτος. Στον κύκλο αυτό διδάσκονται μαθήματα που σχετίζονται με τις δύο κατευθύνσεις σπουδών και αναφέρονται σε γνωστικά αντικείμενα της Παιδαγωγικής, της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας, της Διδακτικής Μεθοδολογίας, της Διδακτικής ειδικών γνωστικών αντικειμένων, της Πληροφορικής και των Νέων Τεχνολογιών, της Νεοελληνικής Γλώσσας, της Μεθοδολογίας και της Στατιστικής κ.α.. Ο δεύτερος κύκλος σπουδών διαρκεί τρία ακαδημαϊκά έτη. Περιλαμβάνει τα μαθήματα των κατευθύνσεων (Συνεχής Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες). Η επιλογή των κατευθύνσεων από τους φοιτητές γίνεται στο 3ο εξάμηνο, όπως αναγράψαμε, αφού έχουν ολοκληρώσει τον πρώτο κύκλο σπουδών, με δήλωσή τους στη Γραμματεία του Τμήματος. Τα μαθήματα του κοινού κορμού και των κατευθύνσεων διακρίνονται σε υποχρεωτικά(Υ), κατ' επιλογή υποχρεωτικά(ΥΕ) ή ελεύθερης επιλογής (Ε). Τα μαθήματα του κοινού κορμού είναι τρία και πιστώνονται με 3 Διδακτικές Μονάδες(ΔΜ) το καθένα. Τα μαθήματα των κατευθύνσεων είναι επίσης τρία και πιστώνονται με 3 ΔΜ αντίστοιχα.

Για την λήψη του πτυχίου απαιτούνται 172 Διδακτικές Μονάδες. Από αυτές οι 76 ΔΜ καλύπτονται από μαθήματα του κοινού κορμού (συμπεριλαμβάνεται και η ξένη γλώσσα με 4 Διδακτικές Μονάδες), οι 80 ΔΜ από μαθήματα μιας εκ των δύο κατευθύνσεων και οι 16 ΔΜ από μαθήματα ελεύθερης επιλογής. Η πτυχιακή εργασία είναι προαιρετική και πιστώνεται με 8 ΔΜ. Εναλλακτικά, μπορεί ο φοιτητής να παρακολουθεί εξειδικευμένα μαθήματα στην κατεύθυνση που έχει επιλέξει, τόσα ώστε να καλύψουν τις 8 ΔΜ. Η πρακτική άσκηση διεξάγεται σε όλη τη διάρκεια του τετάρτου έτους, σε αντίστοιχους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς κάθε κατεύθυνσης σπουδών, είναι υποχρεωτική για τις δύο κατευθύνσεις και πιστώνεται με 8 ΔΜ.

Η διαμόρφωση του περιεχομένου των μαθημάτων μπορεί να έχει τη μορφή παράδοσης, σεμιναρίου, εργαστηρίου ή να είναι συνδυασμός αυτών, ανάλογα με τους στόχους του μαθήματος και τις επιδιώξεις του διδάσκοντα. Αναμόρφωση του περιεχομένου του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών γίνεται στο τέλος του εαρινού εξαμήνου με πρόβλεψη των αναγκών του επόμενου ακαδημαϊκού έτους. Οι παράγοντες που προσδιορίζουν την αναμόρφωση του προγράμματος, εκτός από τις επιστημονικές εξελίξεις και τις αντικειμενικές διδακτικές ανάγκες, είναι η εξειδίκευση του διδακτικού προσωπικού, λόγω του περιορισμένου αριθμού μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Επιπλέον, επειδή η διδασκαλία πολλών γνωστικών αντικειμένων ανατίθενται σε συμβασιούχους διδάσκοντες, ο προσανατολισμός του προγράμματος ρυθμίζεται με βάση τους παράγοντες αυτούς και δεν συναρτάται άμεσα με έναν μακροπρόθεσμο προγραμματικό σχεδιασμό, ο οποίος να υπακούει σε ένα όραμα για τον προορισμό και την προσφορά του Τμήματος. Ένεκα τούτων, είναι περιορισμένες οι κατ' έτος μεταβολές στο πρόγραμμα σπουδών και οι δυνατότητες ευελιξίας ακόμη λιγότερες.

2.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)

Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση υπ. αριθμ. 57667/Β7 (ΦΕΚ 1567/20-1-2004) στο Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2004/05 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης» και «Ειδικής Αγωγής» (ΠΜΣ - ΣΕ και ΕΑ).

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 2083/92, άρθρο 12, παράγραφος 5, από τις διατάξεις του Ν. 3685 ΦΕΚ 148/ 16-7-2008 «Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές» καθώς και από τις διατάξεις του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος.

Σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι η επαγγελματική εξειδίκευση των πτυχιούχων του Τμήματος καθώς και πτυχιούχων ομόλογων Τμημάτων των ΑΕΙ και των ΤΕΙ της χώρας και της αλλοδαπής, ώστε αυτοί

να μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στους τομείς της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Ειδικής Αγωγής. Ιδιαίτερα, σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι η κατάρτιση εξειδικευμένων επιστημόνων (ερευνητών, εκπαιδευτικών, στελεχών της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης), οι οποίοι θα δραστηριοποιούνται στα ερευνητικά και επαγγελματικά πεδία της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Ειδικής Αγωγής.

Η διάρκεια του προγράμματος είναι δύο ακαδημαϊκά έτη και δύναται να επεκταθεί το ανώτατο μέχρι τρία έτη. Οι ενεργοί φοιτητές του ΠΜΣ ανέρχονται στους 90 περίπου. Εισάγονται κατ' έτος 30 φοιτητές, 15 ανά κατεύθυνση εξειδίκευσης.

Το ΠΜΣ οργανώνεται και λειτουργεί στο Τμήμα, χωρίς τη σύμπραξη άλλων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων ή τμημάτων. Καταρχήν το ΠΜΣ ιδρύθηκε προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες επιστημονικής εξειδίκευσης των πτυχιούχων του Τμήματος και ακολούθως των πτυχιούχων άλλων ομόλογων τμημάτων των ΑΕΙ και των ΤΕΙ.

2.2.1. Βαθμός ανταπόκρισης του ΠΜΣ στους στόχους του Τμήματος και τις απαιτήσεις της κοινωνίας

Αν το Τμήμα έχει ως αποστολή, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Π.Δ. 267 (ΦΕΚ 114/9-7-1993), να καλλιεργεί και να προάγει την έρευνα στην εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική και ιδιαίτερα στους τομείς της συνεχούς εκπαίδευσης, της εκπαίδευσης ενηλίκων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να παρέχει στους πτυχιούχους του την απαραίτητη θεωρητική και πρακτική κατάρτιση για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία και εξέλιξη, «το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών έχει ως σκοπό την εξειδίκευση των πτυχιούχων του Τμήματος (και των ομόλογων Τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ), ώστε να μπορούν να συμβάλουν στην προαγωγή των γνώσεων στα γνωστικά αντικείμενα της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Ειδικής Αγωγής καθώς και στη δημιουργία στελεχών ικανών να προωθήσουν την ανάπτυξη της έρευνας και των εφαρμογών της στην πράξη της δια βίου εκπαίδευσης, της αντιμετώπισης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι στόχοι αυτοί υπηρετούνται με τη λειτουργία των δύο κατευθύνσεων του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών, της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης των ΑμΕΑ. Από το άλλο μέρος οι στόχοι του ΠΜΣ είναι να παρέχει επιστημονική εξειδίκευση στη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και στην Ειδική Αγωγή. Η συνάφεια μεταξύ της στοχοθεσίας των δύο προγραμμάτων είναι άμεση, το περιεχόμενο όμως κάθε προγράμματος είναι αυστηρά προσανατολισμένο στον σκοπό και το επίπεδο της εκπαίδευσης που υπηρετεί.

Το περιεχόμενο του ΠΜΣ - όπως και του ΠΠΣ - ανταποκρίνεται τόσο στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας που αφορούν την εκπαίδευση ενηλίκων και τη δια βίου μάθηση καθώς και την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες - δύο τομείς της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πολιτικής που παρουσιάζουν αυξημένες ανάγκες σε εξειδικευμένους επιστήμονες - όσο και στις ανάγκες της επιστήμης για την έρευνα και την προαγωγή της γνώσης στους δύο αυτούς επιστημονικούς κλάδους.

2.2.2. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του ΠΜΣ

Τα γνωστικά αντικείμενα του Π.Μ.Σ. είναι η εκπαιδευτική και η κοινωνική πολιτική, οι συναφείς επιστήμες της μάθησης και της συμπεριφοράς, η συνεχιζόμενη εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση, η ειδική αγωγή και η εκπαίδευση για όλους, η υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων και ομάδων υπό αποκλεισμό, η προώθηση εφαρμογών της επικοινωνίας και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Τα επιμέρους αυτά γνωστικά αντικείμενα αποτελούν, όπως είναι γνωστό, σύγχρονους ή και ενδιάμεσους κλάδους των επιστημών της Παιδαγωγικής, της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας, της Πληροφορικής κ.α., οι οποίες υποστηρίζονται από το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος καθώς και από συνεργαζόμενους επιστήμονες άλλων ΑΕΙ της χώρας και του εξωτερικού. Έχοντας υπόψη πρώτον ότι σκοπός της λειτουργίας του ΠΜΣ είναι η διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της επιστημονικής εξειδίκευσης των σπουδαστών και δεύτερον η ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στους τομείς της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Ειδικής

Αγωγής, οι δύο εξειδικεύσεις του ΠΜΣ προσφέρονται με χωριστά προγράμματα διδασκαλίας. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών ανταποκρίνεται τόσο στις ανάγκες της κοινωνίας σε εξειδικευμένους επιστήμονες που θα απασχοληθούν στην εκπαίδευση ενηλίκων, τη δια βίου μάθηση και στην εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες όσο και στην διεξαγωγή βασικών και καινοτόμων ερευνών στους επιστημονικούς αυτούς τομείς. Η έρευνα προωθείται κατά κανόνα μέσω των μεταπτυχιακών και των διδακτορικών εργασιών των φοιτητών.

2.2.3. Το σύστημα αξιολόγησης των φοιτητών

Το σύστημα αξιολόγησης των φοιτητών περιλαμβάνει πολλαπλές διαδικασίες, όπως συγγραφή και παρουσίαση εργασιών με τη μορφή επιστημονικών δοκιμίων, εξετάσεις στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα στο τέλος κάθε εξαμήνου, συγγραφή πρωτότυπης μεταπτυχιακής εργασίας. Οι μεταπτυχιακές εργασίες παρουσιάζονται σε ειδική διοργάνωση στην οποία συμμετέχουν οι φοιτητές και το διδακτικό προσωπικό του Προγράμματος και αξιολογούνται από τους επόπτες με βάση και την παρουσίαση.

2.2.4. Διαδικασία επιλογής των φοιτητών

Η επιλογή των φοιτητών του ΠΜΣ του Τμήματος γίνεται μετά από δημόσια προκήρυξη σχετικού διαγωνισμού στην αρχή του χειμερινού εξαμήνου (Άρθρο 9 του Κανονισμού Σπουδών, ΚΣ).

Ο αριθμός των εισακτέων φοιτητών ορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 του Κανονισμού Σπουδών του ΠΜΣ, κατ' ανώτατο όριο σε 30 κατ' έτος, 15 ανά κατεύθυνση σπουδών.

Οι προϋποθέσεις εισαγωγής καθορίζονται με το Άρθρο 10 του ΚΣ. Σύμφωνα με αυτό, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι α) του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, β) άλλων Τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας γ) άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της αλλοδαπής αναγνωρισμένων από το Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ως ισότιμων προς τα ανωτέρω.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη συμμετοχή υποψηφίων στις διαδικασίες επιλογής σπουδαστών είναι η γνώση σε επίπεδο επάρκειας μιας από τις τρεις ευρωπαϊκές γλώσσες: Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική.

Για τη διασφάλιση της διαφάνειας των διαδικασιών επιλογής και αντικειμενικής αξιολόγησης των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών διεξάγονται εισαγωγικές εξετάσεις σε ένα γενικό και ένα ειδικό γνωστικό αντικείμενο κάθε κατεύθυνσης. Το γενικό γνωστικό αντικείμενο για τις δύο κατευθύνσεις είναι η «Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες». Για την κατεύθυνση της «Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης» το ειδικό γνωστικό αντικείμενο είναι το «Εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου μάθηση». Για την κατεύθυνση της «Ειδικής Αγωγής» το ειδικό γνωστικό αντικείμενο είναι οι «Εκπαιδευτικές και ψυχολογικές προσεγγίσεις για τα ΑμΕΑ».

Μετά την επιτυχή συμμετοχή στις εξετάσεις ακολουθεί συνέντευξη των υποψηφίων, η οποία διεξάγεται από την ειδική πενταμελή επιτροπή εισαγωγικών εξετάσεων κάθε κατεύθυνσης.

Η εφαρμογή και ο έλεγχος των ανωτέρω διαδικασιών θεωρούμε ότι είναι επαρκή μέσα με τα οποία διασφαλίζονται η αντικειμενικότητα, η εγκυρότητα, η δικαιοσύνη και η αξιοκρατία.

2.2.5. Χρηματοδότηση του ΠΜΣ

Το ΠΜΣ χρηματοδοτείται από τον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό. Η χρηματοδότηση ανέρχεται στο ύψος των 23.00 Ε ετησίως. Με την επιχορήγηση αυτή καλύπτονται οι ανάγκες του Προγράμματος σε αποζημιώσεις και δαπάνες μετακίνησης των εξωτερικών συνεργατών, δαπάνες για αναλώσιμα, για αγορά βιβλίων κ.α., δεν προβλέπονται όμως δαπάνες υποτροφιών και διεξαγωγής ερευνητικών προγραμμάτων.

2.2.6. Διεθνής διάσταση του ΠΜΣ

Οι εξειδικεύσεις που προσφέρει το ΠΜΣ εντάσσονται σε δύο σύγχρονους επιστημονικούς τομείς της Παιδαγωγικής Επιστήμης, την Ειδική Αγωγή και τη Δια βίου Μάθηση που έχουν άμεση εφαρμογή στην εκπαίδευση παιδιών, εφήβων και ενηλίκων σε διεθνές επίπεδο. Ο Κανονισμός Σπουδών του Προγράμματος και ο ιδρυτικός νόμος (ΦΕΚ Αρ. 1567/20-10-2004) παρέχουν τη δυνατότητα πρόσκλησης και συνεργασίας εξειδικευμένων ξένων επιστημόνων από διάφορα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια με σκοπό την επικαιροποίηση των προσφερόμενων επιστημονικών γνώσεων, ερευνητικών εμπειριών και εκπαιδευτικών μεθόδων και πρακτικών.

Εξάλλου η διεξαγωγή εμπειρικών ερευνών στα πλαίσια των μεταπτυχιακών εργασιών, οι ανακοινώσεις των αποτελεσμάτων σε διεθνή συνέδρια και οι δημοσιεύσεις τους σε επιστημονικά περιοδικά με διεθνές κύρος προσφέρουν τη δυνατότητα εξακτίνωσης της παραγόμενης επιστημονικής γνώσης στο διεθνές επιστημονικό πεδίο.

2.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

Ο Β΄ κύκλος Μεταπτυχιακών Σπουδών οδηγεί στην απόκτηση διδακτορικού διπλώματος σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2083/92, άρθρο 12, παράγραφος 5, από τις διατάξεις του Ν. 3685 ΦΕΚ 148/ 16-7-2008 «Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές» καθώς και τις διατάξεις του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος.

2.3.1. Διαδικασία επιλογής των υποψηφίων διδασκόντων

Για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος προϋπόθεση είναι η επιτυχής ολοκλήρωση του Α΄ κύκλου Μεταπτυχιακών Σπουδών και η απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδικευσης ή αντίστοιχου διπλώματος άλλου Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή της αλλοδαπής αναγνωρισμένου από το Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., σε γνωστικό αντικείμενο συναφές με τους επιστημονικούς κλάδους που υπηρετούνται από το Τμήμα. Η ελάχιστη βαθμολογία του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδικευσης πρέπει να είναι «Λίαν Καλώς» (με ελάχιστο τον βαθμό 7 για ελληνικούς τίτλους).

Επιπλέον, οι υποψήφιοι διδάκτορες πρέπει να κατέχουν επαρκώς μία από τις τρεις ευρωπαϊκές γλώσσες: Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική σε επίπεδο ικανότητας διδασκαλίας (Proficiency).

Εκτός από τις προϋποθέσεις αυτές, κατά την επιλογή των υποψηφίων διδασκόντων συνυπολογίζονται οι επιδόσεις τους στις προπτυχιακές σπουδές, η ποιότητα της μεταπτυχιακής εργασίας, το δημοσιευμένο επιστημονικό έργο και η επιτυχής παρουσίαση του θέματος της διδακτορικής διατριβής τους στη ΓΣΕΣ του Τμήματος.

2.3.2. Σύστημα εξετάσεων

Οι υποψήφιοι διδάκτορες υποχρεούνται να παρουσιάζουν την εξέλιξη της υπό εκπόνηση εργασίας τους και να συμμετέχουν στις επιστημονικές συναντήσεις και συζητήσεις (Colloquia), που διοργανώνει το Τμήμα, να συμμετέχουν ενεργά σε συνέδρια, σεμινάρια, ημερίδες καθώς και στο ερευνητικό και διδακτικό έργο του επόπτη-καθηγητή και των άλλων μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί μεν να λαμβάνονται υπόψη από τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, δεν αξιολογούνται, όμως, με ακρίβεια και σαφήνεια.

Η διαδικασία αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων συντελείται κυρίως μέσω της αξιολόγησης της διδακτορικής διατριβής, σύμφωνα με το άρθρο 28 του ΚΠΜΣ και όπως ο Ν.2083/92 ορίζει.

Γενικότερα, η διαδικασία αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων του Τμήματος ακολουθεί την ίδια πορεία με τα άλλα πανεπιστημιακά τμήματα, καθόσον αυτή καθορίζεται σε μεγάλη έκταση από την κείμενη νομοθεσία (Ν. 3685 ΦΕΚ 148/ 16-7-2008 «Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές»).

3. Διδακτικό έργο

Η διδασκαλία των μαθημάτων προσφέρεται με τη μορφή παραδόσεων, σεμιναρίων,

 Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ επένδυση στην κοινωνία της γνώσης ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	 ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

φροντιστηρίων και εργαστηρίων. του διδακτικού προσωπικού Είναι γενικώς ικανοποιητική η αποτελεσματικότητα και η ποιότητα της διδακτικής διαδικασίας πολύ καλή, όπως προκύπτει και από τις αξιολογήσεις των φοιτητών. Η οργάνωση του διδακτικού έργου γίνεται κατά τρόπον ικανοποιητικό, ενώ τα εκπαιδευτικά βοηθήματα δεν παρουσιάζουν προφανώς διαφορές (είτε προς το θετικό είτε προς το αρνητικό) σε σχέση με όλα τα άλλα πανεπιστημιακά τμήματα.

Τα διαθέσιμα μέσα και οι υποδομές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας αξιολογούνται σε υψηλό επίπεδο σε σχέση με άλλα Πανεπιστήμια, όπως και ο βαθμός αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών τόσο από το διδακτικό προσωπικό όσο και από τους φοιτητές. Συγκεκριμένα στο Τμήμα λειτουργούν, όπως έχουμε αναγράψει πιο πάνω, δύο άτυπα εργαστήρια, ένα «Πληροφορικής» και ένα «Εκπαιδευτικών Εφαρμογών», τα οποία διαθέτουν σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας για τη στήριξη της διδασκαλίας, την αναζήτηση της γνώσης και την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας με την εφαρμογή των προγραμμάτων πρακτικής άσκησης.

Όπως είναι ευνόητο, καταβάλλεται από όλα τα μέλη ΔΕΠ προσπάθεια σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα. Είναι δύσκολο ωστόσο να διαπιστώσει κανείς με δείκτες τα αποτελέσματα της σύνδεσης αυτής. Πιο εύκολη, αντίθετα, είναι η διαπίστωση των συνεργασιών των μελών ΔΕΠ με άλλα πανεπιστημιακά τμήματα και εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού καθώς και με το κοινωνικό σύνολο, οι οποίες κινούνται μάλλον σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Η κινητικότητα του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών δεν είναι διευρυμένη, ενώ με βάση συγκριτικά κριτήρια θεωρείται μάλλον χαμηλή. Στο ακαδημαϊκό έτος 2009-10 πήραν μέρος στα προγράμματα ERASMUS και παρακολούθησαν μαθήματα σε Πανεπιστήμια της ΕΕ 14 φοιτητές του Τμήματος, ενώ 5 φοιτητές από πανεπιστήμια του εξωτερικού επισκέφτηκαν το Τμήμα. Ταυτόχρονα 5 μέλη ΔΕΠ πανεπιστημίων της ΕΕ επισκέφτηκαν το Τμήμα.

4. Ερευνητικό έργο

4.1. Προαγωγή της έρευνας στο Τμήμα

Το ερευνητικό έργο αποτελεί το αδύνατο σημείο όχι μόνον του Τμήματός μας, αλλά πιστεύουμε κάθε πανεπιστημιακού τμήματος. Οι λόγοι είναι γνωστοί στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Η περιορισμένη χρηματοδότηση μέσω της επιτροπής ερευνών περιορίζει αισθητά τη δημιουργία κινήτρων στο διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό. Οι λιγότερες έρευνες διεξάγονται είτε με υποτυπώδη χρηματοδότηση από την επιτροπή ερευνών είτε με ατομικά έξοδα του ερευνητή. Δεν γίνεται λόγος για συντονισμένα ερευνητικά προγράμματα που να αφορούν τόσο τη βασική όσο και την περιστασιακή έρευνα και να διεξάγονται από ομάδες ΔΕΠ του Τμήματος.

4.2. Ερευνητικά προγράμματα και έργα που εκτελούνται στο Τμήμα

Αν εξαιρέσουμε τα έξι ερευνητικά προγράμματα που υλοποίησαν τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος σε συνεργασία με μέλη ΔΕΠ άλλων ΑΕΙ (ΑΠΘ, Αθηνών, Ιωαννίνων, Δυτικής Μακεδονίας), εκπαιδευτικούς της υποχρεωτικής (Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας) εκπαίδευσης και μεταπτυχιακούς φοιτητές στη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2007-2008 και αφορούσαν προκηρξέις έξι ερευνητικών προγραμμάτων από τον ΟΕΠΕΚ, δεν υπήρξε κάτι ανάλογο στα επόμενα χρόνια, εκτός από ορισμένες μεμονωμένες ερευνητικές συνεργασίες μεταξύ των μελών ΔΕΠ του Τμήματος ή άλλων τμημάτων. Τα ζητήματα που ερευνήθηκαν με την υλοποίηση των ερευνητικών αυτών προγραμμάτων του ΟΕΠΕΚ εντάσσονται στους δύο επιστημονικούς κλάδους που υπηρετεί το Τμήμα μας, την Ειδική Αγωγή και τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση. Αφορούσαν τις «Αποκλίνουσες συμπεριφορές - διαχείριση κρίσεων στο σχολείο» (Αρ. Διακ. με αριθμ. πρωτ. 647/02-10-2006), την «Εφαρμογή καινοτόμων δράσεων» στα σχολεία, την «Καταγραφή των μαθησιακών δυσκολιών» στα σχολεία, την «Οργάνωση θεσμού σταθερής μορφής περιοδικής επιμόρφωσης» εκπαιδευτικών, τα «Κριτήρια αξιολόγησης και αξιοποίησης εκπαιδευτικού υλικού».

4.3. Διαθέσιμες ερευνητικές υποδομές

Οι μόνες διαθέσιμες ερευνητικές υποδομές που προσφέρονται στα μέλη του Τμήματος είναι

αυτές που παρέχονται μέσω της Επιτροπής Ερευνών. Η προκήρυξη κατ' έτος ενός διαγωνισμού για την κατάθεση και έγκριση προγραμμάτων βασικής έρευνας δεν είναι σε θέση να καλύψει ούτε τις στοιχειώδεις ερευνητικές ανάγκες, καθόσον τα ποσά που διατίθενται ανά πρόγραμμα είναι μικρά και κυμαίνονται από 1.000, 2.000 έως και 3.000 Ε. Αναλογίζεται κάποιος ποιες μπορεί να είναι οι δαπάνες ενός ερευνητικού προγράμματος που μπορεί να καλύψει το ποσό των 1.000 Ε, πλην των αναλώσιμων, ιδιαίτερα όταν ο ερευνητής πρέπει να συνεργαστεί με μια ομάδα π.χ. μεταπτυχιακών φοιτητών; Είναι αυτονόητο, ασφαλώς, ότι απαιτείται γενναία αύξηση των ποσών που δαπανώνται τόσο για τη βασική όσο και για την περιστασιακή έρευνα.

Η συμμετοχή των φοιτητών προπτυχιακών σπουδών σε ερευνητικά προγράμματα είναι σπάνια έως ανύπαρκτη, ενώ η συμμετοχή των μεταπτυχιακών σπουδαστών σε ερευνητικά προγράμματα είναι υποτυπώδης. Κατά κανόνα περιορίζεται σε δραστηριότητες που συνδέονται με τη συγγραφή των μεταπτυχιακών εργασιών τους.

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι το διδακτικό προσωπικό συνεχίζει να ακολουθεί μοναχικούς δρόμους, χωρίς να διαφαίνονται πιθανότητες συλλογικών ερευνητικών δράσεων, οι οποίες - αν υπήρχαν - θα μπορούσαν να προσδώσουν στο Τμήμα μία επιστημονική - ερευνητική ταυτότητα. Υπάρχουν όμως έμμεσες συνεργασίες με τμήματα άλλων ΑΕΙ της Ελλάδας και του Εξωτερικού μέσω της συμμετοχής μελών ΔΕΠ σε τριμελείς επιτροπές εποπτείας διδακτορικών διατριβών και διδασκαλία σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών άλλων πανεπιστημιακών τμημάτων.

5. Σχέσεις με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς

Το Τμήμα καλλιεργεί σε μεγάλο βαθμό σχέσεις με ΚΠΠ φορείς. Καταρχήν το Τμήμα έχει αναπτύξει σχέσεις και συνεργασίες με διάφορους φορείς και σχολεία της πόλης όπου γίνεται η πρακτική άσκηση των φοιτητών. Οι συνεργασίες αυτές υπερβαίνουν κατά πολύ το πλαίσιο των τυπικών σχέσεων. Στο τρέχον ακαδημ. έτος οι φοιτητές του Τμήματος πραγματοποίησαν την πρακτική τους άσκηση σε ειδικά και γενικά σχολεία, σε φορείς υποστήριξης ΑμΕΑ (ΣΜΕΑΕ, ΕΕΕΕΚ), σε δομές και φορείς της Δια βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, ΚΕΚ, ΚΕΣΥΠ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας) και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Συχνά πραγματοποιούνται στο Πανεπιστήμιο προγραμματισμένες συναντήσεις και ημερίδες με εκπροσώπους των φορέων της πρακτικής άσκησης με σκοπό την ανατροφοδότηση και τη διάχυση των αποτελεσμάτων του προγράμματος πρακτικής άσκησης των φοιτητών.

Εκτός από τις δραστηριότητες αυτές, το Τμήμα διατηρεί δεσμούς με διάφορους φορείς, εταιρείες και ιδρύματα της πόλης και σε συνεργασία με αυτούς διοργανώνει ημερίδες, συνέδρια και συναντήσεις, στις οποίες μετέχουν εκπαιδευτικοί, γονείς και ειδικοί επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων. Η Νομαρχία Θεσσαλονίκης, η Διεύθυνση Εκπαίδευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, Γραφεία Αγωγής Υγείας, Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων, Δήμοι της περιοχής, σύλλογοι και οργανώσεις, σχολικοί σύμβουλοι και ιδιώτες είναι σχεδόν μόνιμοι συνδιοργανωτές ημερίδων.

Όπως έχουμε σημειώσει εξάλλου, το Τμήμα εποπτεύει και το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και η σχέση αυτή οδηγεί σε στενές επαφές και συνεργασίες με το διδακτικό προσωπικό, τους μαθητές και τους γονείς καθώς και με κοινωνικούς φορείς των δήμων Νεάπολης και Πολίχνης. Μπορούμε μάλιστα να πούμε ότι η δυναμική του Τμήματος για ανάπτυξη συνεργασιών με θεσμούς και φορείς κοινωνικής πρόνοιας είναι διαρκώς εξελισσόμενη. Κατ' αυτόν τον τρόπο φαίνεται ότι είναι σημαντική η συμβολή του Τμήματος στην τοπική, περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη με την ευρεία έννοια του όρου.

6. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

Μετά από τη δεκαετή περίπου λειτουργία του Τμήματος, θεωρούμε ότι έχουν αποκτήσει τα μέλη ΔΕΠ και το λοιπό προσωπικό του Τμήματος σαφή άποψη για τον ακαδημαϊκό προσανατολισμό του Τμήματος. Αυτός προσδιορίζεται με βάση τον σκοπό και τους στόχους της λειτουργίας του Τμήματος, όπως ορίζονται στον ιδρυτικό νόμο, τον θεσμικό προσδιορισμό των επαγγελματικών προσόντων και την εν μέρει θεσμική κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των φοιτητών.

Θεωρούμε ότι είναι πλέον σαφές σε όλους ότι το Τμήμα εκπαιδεύει εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και εκπαιδευτικούς - στελέχη - και όχι εκπαιδευτές - της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Δια

βίου Μάθησης. Παράγει δηλαδή επιστήμονες, οι οποίοι προορίζονται για να αποτελέσουν στελέχη κρατικών φορέων και οργανισμών και ιδιωτικών επιχειρήσεων που είναι αρμόδιοι ή αναπτύσσουν δραστηριότητες στην εκπαίδευση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΣΜΕΑΕ, ΕΕΕΕΚ, ΚΕΔΔΥ), την επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση ενηλίκων και ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Δυστυχώς, δεν υπάρχει σαφής και συγκεκριμένος σχεδιασμός για την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του Τμήματος, δεν υπάρχει, επομένως, συγκεκριμένη στρατηγική. Πέρα από μια «άτυπη συγκατάθεση» μεταξύ των μελών ΔΕΠ ότι θα προγραμματίζονται κατ' έτος ισάριθμες νέες θέσεις για κάθε κατεύθυνση, ώστε να υφίσταται μια ισορροπία ως προς τον αριθμό των μελών ΔΕΠ κάθε κατεύθυνσης, δεν υπήρξε μέχρι σήμερα ένας συγκεκριμένος σχεδιασμός για την ακαδημαϊκή εξέλιξη του Τμήματος. Η συγκατάθεση αυτή, όμως, απέχει από έναν ορθολογικό σχεδιασμό, καθόσον οι ανάγκες της κατεύθυνσης Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες είναι πολλαπλάσιες από αυτές της κατεύθυνσης Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης για τους εξής λόγους:

α. Οι εξειδικεύσεις στην Ειδική Αγωγή είναι πάρα πολλές και γι' αυτό απαιτούνται εξειδικευμένοι επιστήμονες που διαθέτουν τόσο θεωρητική εκπαίδευση όσο και πρακτική / διδακτική εμπειρία .

β. Οι φοιτητές της κατεύθυνσης Εκπαίδευσης των ΑμΕΑ είναι πολλοί περισσότεροι σε αριθμό από αυτούς της άλλης κατεύθυνσης (95/5 περίπου), χρειάζονται, επομένως, περισσότερη και εξειδικευμένη υποστήριξη.

Απαιτείται ένας ορθολογικός σχεδιασμός και μια στρατηγική για την πλήρωση των θέσεων γνωστικών αντικειμένων που απουσιάζουν ή είναι άμεσα αναγκαία στο άμεσο και το απώτερο μέλλον, όπως π.χ. εκπαίδευση κωφών και βαρήκοων, ατόμων με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (αυτισμό), με νοητική καθυστέρηση, με κινητικά προβλήματα, με διαταραχές συμπεριφοράς, με κινητικές δυσκολίες και πολυαναπηρίες καθώς και τα γνωστικά αντικείμενα: Παιδαγωγική, Συμβουλευτική Ψυχολογία, Αναπτυξιακή Ψυχολογία, Κλινική Ψυχολογία, Κοινωνική Ψυχολογία, Κοινωνική Πολιτική, Διαπολιτισμική Παιδαγωγική, Εκπαίδευση ενηλίκων με ειδικές ανάγκες, Διδακτική της Νεοελληνικής Γλώσσας, Μεθοδολογία Κοινωνικών Επιστημών, Εφαρμοσμένη Στατιστική, Ιστορία της Εκπαίδευσης κ.α..

Οι μέχρι τώρα καθυστερήσεις των διαδικασιών πλήρωσης τόσο των προκηρυγμένων όσο και των εγκεκριμένων από το ΥΠΕΠΘ θέσεων μελών ΔΕΠ (υπερβαίνουν τις πέντε οι θέσεις ΔΕΠ που καθυστερούν από το ακαδ. Έτος 2004-05, όπως έχουμε ήδη επισημάνει) οδηγούν μοιραία στη μερική εφαρμογή του προγράμματος διδασκαλίας με περικοπές, αναστολές ή μεταθέσεις της διδασκαλίας μαθημάτων του προπτυχιακού προγράμματος, τον μεγάλο αριθμό αναθέσεων διδασκαλίας σε συμβασιούχους - στο τρέχον ακαδημ. έτος προσφέρονται από συμβασιούχους περίπου 20 μαθήματα - και συνεπώς στην πλημμελή υλοποίηση τόσο του προπτυχιακού όσο και του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Τμήματος. Όλοι γνωρίζουμε, ασφαλώς, ότι το ΠΜΣ στηρίζεται εξολοκλήρου στην προσφορά των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

Πέραν του ότι το Τμήμα έχει μεγάλες ανάγκες σε μόνιμο διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό (ΔΕΠ), έχει επίσης αυξημένες ανάγκες σε ειδικό επιστημονικό και διδακτικό προσωπικό (ΕΕΔΠ) καθώς και σε ειδικό τεχνικό προσωπικό (ΕΤΕΠ). Όπως είναι γνωστό, το υπάρχον ειδικό επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό απαρτίζεται από 1 μέλος ΕΕΔΠ, το οποίο είναι αρμόδιο για την υποστήριξη των φοιτητών στην πρακτική άσκηση, και τρία μέλη ΕΤΕΠ για την εργαστηριακή υποστήριξη των φοιτητών στο άτυπο εργαστήριο «Πληροφορικής» και στο άτυπο, επίσης, εργαστήριο «Εκπαιδευτικών Εφαρμογών».

7. Υλοποίηση των προγραμμάτων σπουδών του Τμήματος

Εξετάζοντας συνολικά τα δεδομένα που συνελέγησαν στη διάρκεια των διαδικασιών της εσωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος και σε μια προσπάθεια ανασύνθεσης των δεδομένων αυτών με σκοπό να παρουσιαστεί μια ενιαία εικόνα του Τμήματος, οδηγούμαστε στις εξής εκτιμήσεις:

1. Το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών υλοποιείται με ελλείψεις μόνιμου διδακτικού προσωπικού ή αναθέσεις διδασκαλίας μαθημάτων, οι οποίες έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των σπουδών.

2. Βασική αδυναμία κατά την υλοποίηση του προπτυχιακού προγράμματος είναι ο μεγάλος αριθμός (υπερβαίνουν τους 15 κατ' έτος) των συμβασιούχων διδασκόντων (Ν. 407/80) και κατά συνέπεια η «προσωρινότητα» της διδασκαλίας πολλών γνωστικών αντικειμένων. Η προσωρινότητα αυτή είναι

απότοκος των συγκυριών και των εναλλαγών των διδασκόντων, καθότι κατ' έτος τυχαίνει να δίδονται εντολές διδασκαλίας σε διαφορετικούς επιστήμονες ή και σε δύο διδάσκοντες με ανάλογα θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα.

3. Ανάλογες δυσκολίες εμφανίζει και η υλοποίηση του ΠΜΣ καθόσον έκαστος διδάσκων προσφέρει προαιρετικά και πέρα από τις προβλεπόμενες υποχρεώσεις του ένα τουλάχιστον μάθημα στο πρόγραμμα. Μερικά μέλη ΔΕΠ, μάλιστα, προσφέρουν περισσότερα του ενός μαθήματα.

4. Η πρόσληψη νέων μελών ΔΕΠ θα συντελέσει από ένα μέρος στην ποιοτική ανάπτυξη του περιεχομένου και από το άλλο στην «αποσυμπίεση» τόσο του προπτυχιακού προγράμματος όσο και του προγράμματος των μεταπτυχιακών σπουδών. Ιδιαίτερα, ο μικρός αναλογικά αριθμός μελών ΔΕΠ οδηγεί στη συσσώρευση μεγάλου αριθμού φοιτητών σε συγκεκριμένα μαθήματα και η επιστημονική, η ερευνητική και η πρακτική υποστήριξη των φοιτητών αναλαμβάνεται από τα λίγα μέλη ΔΕΠ, τα οποία αναγκάζονται να ασκούν πολλούς φοιτητές, να εποπτεύουν πολλές πτυχιακές και επίσης πολλές μεταπτυχιακές εργασίες, καθόσον οι διδάσκοντες με σύμβαση ανάθεσης έργου στο προπτυχιακό πρόγραμμα και οι εξωτερικοί επιστημονικοί συνεργάτες του ΠΜΣ δεν μπορούν να αναλάβουν την εποπτεία ούτε της πρακτικής άσκησης ούτε την επίβλεψη πτυχιακών και μεταπτυχιακών εργασιών των φοιτητών.

5. Το ειδικό διδακτικό και τεχνικό προσωπικό δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών του Τμήματος. Η ανάθεση της διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων σε εξωτερικούς συνεργάτες καθώς και η αναπλήρωση του ειδικού διδακτικού και τεχνικού προσωπικού με απόσπαση εκπαιδευτικών από την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση είναι μια προσωρινή και αναγκαία αντιμετώπιση του προβλήματος της έλλειψης διδακτικού προσωπικού. Η «εμβολιαστική» αυτή λύση του οξυμμένου προβλήματος της συστηματικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και πρακτικής άσκησης των φοιτητών μόνον κατ' οικονομία μπορεί να γίνει αποδεκτή.

6. Η αναγκαιότητα αυτή συναρτάται αφενός με την τυπική αναγνώριση των υπαρχόντων εργαστηρίων «Εκπαιδευτικών Εφαρμογών» και «Πληροφορικής» και αφετέρου με την ίδρυση νέων αναγκαίων εργαστηρίων.

7. Με τις παρούσες συνθήκες στελέχωσης και λειτουργίας του Τμήματος δεν είναι εφικτή η ενεργοποίηση στο άμεσο μέλλον της τρίτης κατεύθυνσης σπουδών, των «*Εφαρμοσμένων Σύγχρονων Γλωσσών*».

8. Η επιστημονική και επαγγελματική ταυτότητα (το προφίλ) των φοιτητών του Τμήματος

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να σκιαγραφήσει κάποιος μια ενιαία επιστημονική και επαγγελματική ταυτότητα, ένα ενιαίο προφίλ που να χαρακτηρίζει όλους τους φοιτητές του Τμήματος. Τούτο διότι είναι ανάγκη να δώσει το περίγραμμα τεσσάρων επιμέρους κατηγοριών φοιτητών: φοιτητών που ακολουθούν την κατεύθυνση σπουδών «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση» και φοιτητών που ακολουθούν την κατεύθυνση σπουδών «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση» προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών.

Οι φοιτητές της κατεύθυνσης σπουδών «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση» του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών παρακολουθούν μαθήματα που καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος επιστημονικών κλάδων που εκτείνεται από την Παιδαγωγική, την Ψυχολογία και την Κοινωνιολογία και φθάνει μέχρι τον σχεδιασμό προγραμμάτων εκπαίδευσης, τη διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού οργανισμών και επιχειρήσεων, την επαγγελματική συμβουλευτική, την κατάρτιση και την απασχόληση. Ιδιαίτερο βάρος δίδεται στη θεωρητική και τη γνωστική κατάρτιση των φοιτητών, την καλλιέργεια επαγγελματικών δεξιοτήτων και την ανάπτυξη μεταγνωστικών ικανοτήτων κατάλληλων για να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες επαγγελματικές απαιτήσεις και την ατομική και επαγγελματική τους εξέλιξη. Επειδή αρκετά μαθήματα επικεντρώνονται στην εκπαίδευση ενηλίκων που φοιτούν σε ΙΕΚ, ΚΕΚ και Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), δίδεται βάρος στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση ενηλίκων μεταναστών, παλιννοστούντων ή αλλοδαπών καθώς και ευάλωτων ομάδων για την απόκτηση βασικών γνώσεων και την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Ανάλογα είναι και τα ζητήματα που αφορούν τους φοιτητές της ίδιας κατεύθυνσης του ΠΜΣ καθόσον η επιστημονική εξειδίκευση είναι πολύ δύσκολη ένεκα του μεγάλου εύρους των επιστημονικών κλάδων που εντάσσονται στην εκπαίδευση ενηλίκων και τη δια βίου μάθηση.

Οι φοιτητές που ακολουθούν την κατεύθυνση σπουδών «Εκπαίδευση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες», παρακολουθούν μαθήματα διαφόρων γνωστικών αντικειμένων, όπως: Παιδαγωγικής,

Ειδικής Παιδαγωγικής, Αναπτυξιακής και Κοινωνικής Ψυχολογίας, Διδακτικής Μεθοδολογίας, Συμβουλευτικής, εκπαιδευτικού σχεδιασμού και αξιολόγησης κ.α. με σκοπό να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση ζητημάτων μετάδοσης γνώσεων, καλλιέργειας δεξιοτήτων και ανάπτυξης ικανοτήτων σχετικών με την αποτελεσματική αγωγή και εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η ποικιλομορφία των εκπαιδευτικών αναγκών των ΑμΕΑ συναρτάται με τα είδη των σωματικών και των αισθητηριακών αναπηριών (κινητικότητα, όραση, ακοή), των ψυχικών αναπηριών (νοητική καθυστέρηση, διάφορα σύνδρομα, διάχυτες διαταραχές ανάπτυξης (αυτισμός), Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ), τις συναισθηματικές διαταραχές, τις μαθησιακές δυσκολίες, τις διαταραχές συμπεριφοράς κ.α. και αποτελεί τη βάση του σχεδιασμού του προγράμματος και της παιδαγωγικής κατάρτισης των φοιτητών της κατεύθυνσης αυτής.

Με βάση τις πραγματικές συνθήκες λειτουργίας του Τμήματος που περιγράψαμε προηγουμένως και τις σχετικές προκλήσεις που εμφανίζει η υλοποίηση τόσο του προγράμματος προπτυχιακών όσο και του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών, ένας μέσος απόφοιτος του Τμήματος της κατεύθυνσης Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης διαθέτει τις απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις και τις επαγγελματικές δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση: να αξιολογεί τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τις επαγγελματικές δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση: να αξιολογεί τις εκπαιδευτικές ανάγκες στελεχών δημοσίων φορέων, οργανισμών και υπηρεσιών (ΟΑΕΔ, ΙΔΕΚΕ, ΣΔΕ, ΙΕΚ, ΚΕΚ, ΚΕΣΥΠ, ΟΤΑ κλπ.), στελεχών της Εκπαίδευσης (δασκάλων, καθηγητών, διοικητικών υπαλλήλων), ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών (Επιχειρήσεις, Τράπεζες, Οργανισμοί), ενηλίκων που εντάσσονται στη Δια βίου μάθηση (Σχολές ενηλίκων, Σχολές γονέων, Σχολές Λαϊκής Επιμόρφωσης κλπ.), να σχεδιάζει αποτελεσματικά και να υλοποιεί κατάλληλα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης.

Ο μέσος απόφοιτος της κατεύθυνσης Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες διαθέτει τις απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις και τις επαγγελματικές δεξιότητες που χαρακτηρίζουν έναν εκπαιδευτικό Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ώστε να είναι σε θέση: να αξιολογεί τις δυνατότητες και τις ιδιαιτερότητες ή τις δυσκολίες και τις ελλείψεις ενός ατόμου με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, να σχεδιάζει με βάση αυτές και να υλοποιεί ένα πρόγραμμα ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης και γενικά να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στην εκπαίδευση οποιασδήποτε κατηγορίας ατόμων με ειδικές ανάγκες. Με την επαγγελματική εμπειρία που αποκτά με τη συμμετοχή του στα εξαμηνιαία προγράμματα πρακτικής άσκησης (σε σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και σε φορείς υποστήριξης ΑμΕΑ) καθίσταται αποτελεσματικός στην εκπαίδευση των ΑμΕΑ είτε στις ΣΜΕΑΕ και στα ΕΕΕΕΚ, είτε στα γενικά Δημοτικά σχολεία συνεκπαίδευσης και παράλληλης στήριξης είτε στην κατ' οίκον διδασκαλία είτε σε άλλους δημόσιους και κοινωφελείς φορείς ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης ΑμΕΑ.

Επισημαίνεται ότι οι απόφοιτοι της κατεύθυνσης «Εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες» του προπτυχιακού και του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Τμήματος απασχολούνται σχεδόν στο σύνολό τους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης σε ΣΜΕΑΕ και ΕΕΕΕΚ του δημόσιου τομέα. Οι απόφοιτοι της κατεύθυνσης «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση», λόγω της απουσίας θεσμικής κατοχύρωσης των επαγγελματικών τους δικαιωμάτων, δεν θεμελιώνουν ακόμη θεσμικά δικαιώματα διορισμού και απασχόλησης στον δημόσιο τομέα, πηγή αυτών που ορίζονται γενικά για αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό δεν συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει ζήτηση ατόμων με το επαγγελματικό προφίλ των αποφοίτων της κατεύθυνσης αυτής στην αγορά εργασίας ως στελεχών της εκπαίδευσης και διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού σε δημόσιους φορείς και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και οργανισμούς. Ως εκ τούτου, οι απόφοιτοι της κατεύθυνσης «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση» απασχολούνται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.

Σχετικά με τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά των αποφοίτων του ΠΜΣ του Τμήματος, ισχύουν εν πολλοίς όσα αναγράψαμε πιο πάνω για τους αποφοίτους του προπτυχιακού προγράμματος. Υφίστανται, όμως, σημαντικές διαφορές, κυρίως όσον αφορά το επίπεδο και την ποιότητα των σπουδών καθώς και το πρόγραμμα αυτό έχει περισσότερο ακαδημαϊκό προσανατολισμό.

Οι απόφοιτοι του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών εξασφαλίζουν αυτόματα την απαιτούμενη «παιδαγωγική επάρκεια» που απαιτείται ως προϋπόθεση για τον διορισμό σε σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και για τους αποφοίτους του ΠΜΣ που δεν διαθέτουν βασικό πτυχίο τμήματος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

9. Σχέδια βελτίωσης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης

Με βάση τα δεδομένα που καταχωρίζονται στην έκθεση αυτή προβαίνουμε στις επόμενες προτάσεις, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν την αφετηρία για σχέδια βελτίωσης των συνθηκών λειτουργίας του Τμήματος και της ποιότητας των προπτυχιακών και των μεταπτυχιακών σπουδών:

1. Βραχυπρόθεσμα θα πρέπει να δρομολογηθούν δύο προτεραιότητες:

α. Να αναληφθεί προσπάθεια για τη θεσμική κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων της κατεύθυνσης Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης του Τμήματος, ανάλογη με εκείνη που έγινε για την κατεύθυνση της Εκπαίδευσης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

β. Η ταχεία προώθηση των διαδικασιών πλήρωσης προκηρυγμένων θέσεων ΔΕΠ που καθυστερούν χωρίς αποχρώντα λόγο και αφορούν γνωστικά αντικείμενα που σήμερα προσφέρονται από συμβασιούχους διδάσκοντες.

2. Μεσοπρόθεσμα, είναι αναγκαία η παραχώρηση στο Τμήμα νέων θέσεων μελών ΔΕΠ, καθότι, όπως ήδη επισημάνθηκε, είναι πολλά τα μαθήματα που προσφέρονται από συμβασιούχους εξωτερικούς συνεργάτες. Για τον σκοπό αυτόν απαιτείται ένας ρεαλιστικός σχεδιασμός και η χάραξη μιας συγκεκριμένης στρατηγικής για την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του Τμήματος.

3. Είναι αναγκαία, επίσης, η πρόσληψη ικανού αριθμού ειδικού διδακτικού και τεχνικού προσωπικού (ΕΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ) καθόσον το Τμήμα τόσο με το προπτυχιακό όσο και με το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών υποστηρίζει εφαρμοσμένες επιστήμες, γεγονός που καθιστά συνιστά την ανάγκη ειδικής εφαρμοσμένης υποστήριξης των φοιτητών στους χώρους απασχόλησης καθώς και σε ειδικά εργαστήρια.

4. Μακροπρόθεσμα, με τα παραπάνω συναρτάται ο προγραμματισμός της ίδρυσης και λειτουργίας εργαστηρίων στο Τμήμα. Η λειτουργία εργαστηρίων πρέπει να ενταχθεί στον μελλοντικό σχεδιασμό του Τμήματος καθόσον μέσω αυτών είναι δυνατή η συστηματική μεταφορά της παραγόμενης θεωρητικής γνώσης στο πεδίο εφαρμογών. Τα άτυπα εργαστήρια της «Πληροφορικής» και των «Εκπαιδευτικών Εφαρμογών» είναι ανάγκη να αναγνωριστούν θεσμικά, ώστε να είναι δυνατή τόσο η χρηματοδότησή τους όσο και η πρόσληψη ειδικού διδακτικού και τεχνικού προσωπικού. Κατά τη γνώμη μας είναι αναγκαία η ίδρυση τεσσάρων νέων εργαστηρίων, ενός για τις μαθησιακές δυσκολίες, ενός για τις διαταραχές συμπεριφοράς, ενός για την Εκπαίδευση Ενηλίκων και ενός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

5. Προκειμένου το Τμήμα να μπορέσει να υπηρετήσει τους σκοπούς της ίδρυσης και τους στόχους της λειτουργίας του και ταυτόχρονα να αποκτήσει μια συγκεκριμένη και διακριτή επιστημονική ταυτότητα είναι αναγκαία η μετεξέλιξη των κατευθύνσεων σπουδών σε επιστημονικούς τομείς, ανάλογους με αυτές. Η εξέλιξη των κατευθύνσεων σε τομείς είναι αναγκαία, γιατί θεωρούμε ότι θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του Τμήματος και στην επίτευξη περισσότερο εξειδικευμένων προπτυχιακών σπουδών. Απαραίτητη θεσμική προϋπόθεση είναι η αύξηση των μελών ΔΕΠ σε τουλάχιστον 20 από 16 που είναι σήμερα, ώστε η ακαδημαϊκή διδασκαλία και η επιστημονική έρευνα να εξελίσσονται χωρίς αγκυλώσεις και ελλείψεις και να εξασφαλίζονται η απόκτηση των αναγκαίων επαγγελματικών προσόντων και η κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των φοιτητών.